

JÓ SZERENCSET

MŰSZAKI, Bányászati és Kohászati HETI SZAKLAP.

III. évfolyam.

8. szám.

1909. november 21.

Szerkeszti:

LITSCHAUER LAJOS

kir. bányatanácsos.

Szerkesztőség és

Telefon:

o kiadóhivatal:

Szerk.: 4.

Selmeczbánya

Kiadóhiv.: 5.

Nyomda: 29.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ára: egy évre 12 K.

Az előfizetés megkönnyítésére havi 1 K részleteket is elfogadunk. A megrendelésre vonatkozó aláírások egy évre kötelezők.

TARTALOM: A földkéreg ásványkincsei és azok értéke. A Drakewell. (Rajzzal). — Tudománygyakorlat. Folyosók biztosítása s feszülést csökkentő fejtés, nagy nyomás alatt álló fekvőteken. — Szemle. Bányaművelés. — Kőszén- és ércz előkészítés. — Fémkohászat. Gépészet. — Építészet. Műhelygyakorlat. — Technológia. Közgazdaság. — Közgazdasági hírek. — Közgyűlések. — Műhelyek. Piaci hírek. — Hírek. Személyi hírek. — Híradások. — Bányászegyesületek. (Rajzzal). — Bányahatósági ügyek. — Főiskolai körökből. — Társadalmi hírek. — Vegyes hírek. — Hírek a külföldről. — Balesetek. — Közlekedés. — Szakolvasmányok. — Irodalom. — Megjelent könyvek. — Könyvtárművelés. — Lapszemle. — Különlélek. —

A közlemények csakis a forrás megjelölésével vehetők át.

A földkéreg ásványkincsei és azok értéke.

— Irta *Neubauer Ferencz* m. kir. ministeri tanácsos, bányagazgató. —

(Eredeti közlemény a «Jó Szerencsét» számára.)

(Folytatás a 123. oldalhoz.)

Ha a konyhasó, kőszén és ásványolajak előjövetele réteges kőzetekhez van kötve, a nemes fémeket tartalmazó érczek előjövételének föltétele az eruptív kőzetek jelenléte.

E kőzetek, a rétegeket áttörve, a föld mélyéből hatoltak fel, magukkal hozván a mélység legnehezebb alkotórészeit. Csak a legritkább esetekben hoztak fel a kőzetek nagyobb tömegben ily értékes anyagokat, legtöbbszörre igen el vannak ezek oszolva és csak is szorgos töményítés útján sikerül a legtöbb esetben a nemes fémek kinyerése és értékesítése.

A földkéreg mállása folytán ily fémelőjövetelek pusztulásnak is indultak és míg a többi nem nemes fémek ezen vándorútjukban kémiaiilag átalakultak és új alakban vegyültek a réteges kőzetekbe, addig a nemes fémek legtöbb esetben, mi leginkább az aranyra vonatkozólag áll, eredeti alakjukban, mint szemcsék találhatók a folyók lerakódásaiban

Az *arany* a világ legtöbb folyójában, mint szemcse a homokban fordul elő, de csak kevés helyen hasznos abból való kinyerése és reményre jogosító tulajdonképen csakis oly helyeken, amelyek az eredeti vulkánikus, vagy őskőzetekhez, honnét az arany szemcsék erednek, elég közel fekszenek. Az aranynak fölelőhelyei tehát az őskőzetek nagy tömegei.

Az ókorban Spanyolországban termeltek aranyat, később Csehországban és az Alpések őskőzeteiben, még később fedezték föl a braziliai és kolumbiai lelőhelyeket és kezdték megismerni az Ural-hegységben és szibériai arany-előjöveteleket. Ezeken kívül mint főbb lelőhelyek szerepeltek az ó és középkorban Dácia és Ofir.

Nagy lendületet vett az aranytermelés a kaliforniai előfordulás felfedezésével. Eleinte itt is csak a Sierra Nevada folyóinak kavicsát mosták, később azonban reá került a sor az aranytartalmú erekre, melyek épúgy, mint a magyarországiak, aránylag fiatal eruptív kőzetekben lépnek fel.

Híres volt valamikor a Virginia Cyti melletti Comstok, gazdagságáról.

Amerika egész nyugati parthegysége aranytartalmu és sok helyen bányászszák is; legújabb híres lelőhelye Klondike.

Kaliforniára rövid idő múlva következtek az ausztráliai aranyleletek, először Viktoria és déli Wales államokban. Eleinte mosott aranyat termeltek, azután következett a érmivelés. Még később fedezték fel Nyugat-Ausztrália aranymezőit és a 80-as évek végén Ausztrália volt a világ leggazdagabb aranyországa. Akkor foglalta el ezen helyet Délafrika, nevezetesen Transval. Itt az arany kemény konglomerátokban fordul elő, melyek alkalmasint ősrégi folyók öszszeforrott törmelékei.

Legnagyobb mennyiségben termelik az aranyat Witwatersrand hegységben, Johannesburg város szomszédságában.

Ezüst rendszeren ott fordul elő, ahol arany is található. A leggazdagabb aranybányák rendszerint leggazdagabbak ezüstben is (pld. a Comstok ér). Egyik legnagyobb esüstbánya a Broken Hill Williama, Ausztráliában, de az ezüst-termelés súlypontja kétségtelenül ma is az Unió nyugati államaiban keresendő. Folytatását képezi az ottani ezüstzónának a mekszikói, mely az utolsó századokban az ezüst legnagyobb mennyiségeit termelte. Egy harmadik nagy ezüst-terület Délamerika nyugati részében fekszik, ahol Potosi, Boliviában és Paskó, Peru fensikjén, góczpontjai. Európának, régóta híres ezüst előfordulásai, az újvilág gazdasága mellett eltörpülnek.

Az ezüst állandó kísérője az *ólom*, mely azonban önmagában is sokszor nagy tömegekben fordul elő.

Sokszor réteges kőzetekben is találjuk. Ezen eset fordul elő Poroszország rajnai tartományában (Commern vidékén), Felsősziléziában (Beuthen) és Karinthiában (Raibl, Bleiberg), valamint a leggazdagabb ólomtelepüléseknél is, mint a Kinaresi Spanyolországban és Leadvillnél, Coloradó északamerikai államban.

A *réz* is kedveli az ezüst társaságát.

Európa legnagyobb és leghíresebb rézbányái Rió-Tintóban vannak, Spanyolországban. Sokkal kisebbek a Mannsfeld-vidékiek Németország-

ban. Mindezekon túltesznek az északamerikai réz-lelőhelyek, mint a Felső-tó melletti, Buttenál Montanában, Copper Mounteans Arizonában, a Cerro de Tomaja melletti és Atekama-vidéki Chilében.

Az eddig tárgyalt ásványok nagyon nagy kiterjedéssel birnak, szűkebb kiterjedésűek a kéneső és az ón.

Kéneső Kaliforniában, Spanyolországban, Idrián Krajnában és Kotterpatakon Magyarországon fordul elő.

Ón jelenleg csak a maláji szigetekről kerül ide. Lelőhelyei: Banka, Billiton, Malakka. Legujabban Ausztráliában és Tasmaniában is termelik. Specziálisan granitokban fordul csak elő.

Nagy elterjedéssel bir ugyan, de csak kevés helyen lép föl tömegebben a *czink*; főtermőhelyei: Belgium, Aachen vidéke és felső-Szilézia.

Az ércgazdaság a földkéreg egyes részein igen különböző mértékben oszlik el. Tudomásunk szerint eddig nem találtak érczeket: Oroszország legnagyobb részében, nyugati Szibériában, az Uralt kivéve; Északafrika nagy területein, Északamerika nagy síkságain és az Amazonas folyó vidékének azon részében, mely nem esik az Andezek zónájába; szintűgy szegények érczekben Délausztrália tetemes területei, mindig tehát oly területek, hol réteges kőzetek terülnek el, vulkanikus működés pedig nem észlelhető, vagy hol utóbbi hosszabb ideig szünetelt. Ezekkel szemben áll megint más földterületnek ércben-dús-volta.

A tömeges (vulkanikus eredetű) kőzetekből alkotott hegységeket a természet érczekben kárpótolta azért, hogy nem rendelkeznek kőszénnel és konyhasóval.

Amerika földünknek fémekben a leggazdagabb vilagrésze, még pedig annak mindkét tagján végig húzódó Cordillera hegységében. Ehhez hasonló érczterület a világon nincs több.

Jelenleg csak Európa és Északamerika régi kulturális vidékein fekvő bányák vannak művelés alatt, más világrészek bányáiból pedig azok, melyek a tengerparthoz közel fekszenek.

Északamerika nyugati részének az érczbányászat terén való nagy fellendülése arra enged következtetni, hogy a kultura fejlődésével, még más helyütt is felfedeznek majd gazdag oly ércztelepeket, amelyek jelenleg még teljesen ismeretlenek.

(Folytatjuk.)

A Drakewell.

(Egy becsatolt képpel.)

A folyó év nyarán ünnepelték Amerika petroleumiparának ötvenéves jubileumát. Ebből az alkalomból az ünnepi röpiratok özöne jelent meg. A nagyobbára csekély értékkel biró ezen ünnepi iratok sorából a »Petroleum-Review«, illetőleg az »Organ des Verein der Bohrtechniker«

nyomán, (l. XVI. éf. 20 sz.) egyet azonban mégis elég érdekesnek tartunk arra, hogy bő kivonatban ismertessük. Ez a kivételesen érdekes és reprodukálásra méltó dolgozat, a Titusville melletti híres *Drakewell* feltárás-munkálatai leírásával foglalkozik, s ama nehézségekről ad némi halvány fogalmat, amelylyel ötven évvel ezelőtt küzdeni kellett azoknak, akik Amerika ma módfelett hatalmas petroleum-iparának az alapját megvetették.

1859. év augusztus hó 28-ának délutánján indult meg a Drakewell jövedelmező működése; a petroleum-iparnak a történetét azonban 1858 márcziusától kell számítani, mert ekkor kezdette meg a működését a *Seneca Oil Co.*, amely társulatnak első igazgatója *Colonel Drake*, 1000 dollár pénzzel indította meg a munkálatokat.

Colonel-Drake működésének első állomása Titusville volt, ahol a

vállalkozó szellemű igazgató, nejevel, két gyermekével és egy lovával az Amerika-szállódában beszállásolta magát. A városban sem ásót sem csákányt nem lehetett kapni; a legközelebbi város ahol ezeket a szerzőszo-
számokat beszerezni lehetett, Meadville volt. Drake leküzdve a vállalkozással szemben álló nehézségeket, június végével mégis leásta az első, sekély petroleum-kutat és ebből naponta már 10 gallon nyersolajat merített.

Sok bajt okozott, hogy tanult fúrómunkás nem állott Drake rendelkezésére. Hoszszas utánjárásra, 1859. február havában. Tarantumban ugyan talált ilyen embert, akit fel is fogadott. de az cserben hagyván őt, a kikötött időben a munkához nem fogott hozzá. Drake megint útra kelt tehát, hogy fúrómunkásokat keressen. Ez alkalommal nagyobb szerencsével járt, amennyiben Smith A. Williams fúrószerzőszo-
szám-készítőt és két fiát szerződtetnie sikerült. Smith és két fia szavát állotta s

teljes fúrókészlettel felszerelve május 20-án, a kijelölt helyen munkához látott. A Drake Smith-féle fúrótorony, szivattyúház és lakó-épület (l. a becsatolt képet) csakhamar elkészült és a fúrómunka nagy jóakarattal megindult. Miután a fúrólyukat néhány lábnyira lemélyítették, vízbetörés akadályozta a lemélyítés akadálytalan munkáját, amit az oldalak folytonos omlása még inkább megnehezített. Ekkor Drake-nek szerencsés gondolata támadt; vascsővel igyekezett az omlást megakadályozni s miután a csövet az agyag- és sivóhomok-rétegen szerencsésen át- és leszorította s a szilárd közetrétegeket elérte a vízhozáfolyás elszikadt és az omlások is megszűntek. A béllelő csövet 36 (angol) láb mélységre (a hardpan-ig) szerencsésen leszorítva, a fúrómunkát augusztus 14-én újra felvették. Naponként 3 (angol) lábbal hatoltak lejjebb és lejjebb úgy, hogy a munka vasárnaponként és éjjelen át szünetelt. Mihelyest a fúrószerszám a sziklát megütötte, az olaj is jelentkezett.

(Folytatjuk.)

Tudomány-Gyakorlat.

Folyosók biztosítása s feszülést csökkentő fejtés, nagy nyomás alatt álló fekveteken.

A nyomás alatt álló, plasztikus hegység-részleteknek, tehát palás-agyagpadok, márgarétegek vagy agyagos képződmények közé beágyazott szénfekveteknek általános viselkedéséből kifolyólag érthető dolog, hogy ilyeszerű fekveteken járó folyosókat és bányauregeket nem szabad *merev* módokon biztosítani, hanem engedékeny, rugalmas oly építő-szerkezetekkel, amelyek ismételt átépítésével a jelentkezett nyomó-hatásokat csökkenteni lehet. A fekvetek tömegébe telepített folyosóknak a biztosítására tehát első sorban erős lengyel ajtókereteket kell beépíteni; mi mellett a tetőnek erős és tömött borítással való megvédésére nagy súlyt kell fektetni. A folyosóknak a talpát, itt amennyire csak lehetséges, nem kell beépíteni, mert nyitott állapotban a feszülést inkább csökkenti, mint ha burkolva, vagy kidúcsolva van. Folyosókban, amelyekbe kettős vágányok vannak lerakva középoszlopoknak és közép-mestergerendáknak a beépítése jó szolgálatot tehet, mert ez által a tetőről jövő nyomás jobban és egyenletesebben szétosztható. Igen fontos dolog, hogy az egyes ajtókeretek egymás között jól ki legyenek támogatva. Az egyszerű ajtókeret-ácsolat folyó méterjének helyreállítás-költségét, nagy átlagban 12--24 koronával lehet számításba venni. A folyosónak újra biztosítása feltétlenül két annyit okoz mint az ácsolásnak első beépítése. Az ajtókeret-ácsolat erősítésére, a tető-

gerendák helyett nehéz vassínek is alkalmazhatók, amelyek ha jó minőségű hegesztett vasból készülnek, 10—15-ször kiválthatók, s ugyanannyiszor újra beépíthetők. A sínek ágyazására leghelyesebben erős fa-fej-lapokat használhatunk; de kazánlemez-lapok is jó szolgálatot tehetnek. Az állványsarúknak alkalmazásba vétele nem ajánlható, mert ezek a tető- és az oszlopperendák szilárd kötésére valók, amit nyomás alatt álló közökben, okvetetlenül el kell kerülni. Tágasabb vágatok menyezetének a biztosítására, két vagy három sint kell, egy tetőgerendává összekötni. Az ilyenszerű biztosítás nagy hordásképességén felül még rugalmas is, amiért nagy hegység-nyomások leküzdésére feltétlenül és bátran ajánlható. Ahol a tetőnyomás van túlsúlyban, ott régi drótkötelek darabjaival is jó eredményt lehet elérni; a drótkötéldarabokat ilyenkor a tetőgerendák alatt kifeszítve, a fához hozzáerősítik, ilyenkor a kötelek a tetőgerendára nehezedő nyomást felfogják és egyenletesen szétosztják. Az ajtókeretek tartosságának a fokozását célzó más segítőeszközök között, az oszlopoknak alsó végükön való meghegyezését is ajánlják; ez az eljárás azonban csak nem túlságosan engedékeny talpnál válik be. A kerítésszerűen alakított oldalburkolással is kísérleteztek már, azt célozván, hogy a hegység nem túlságosan nagy nyomásának a hatását, hosszanti kapcsolókkal és ezekre szegezett szélső deszkákkal széjjel osszák. Oly folyosók számára, mint a menekülő és szellőző vágatok, amelyek nyitott keresztmetszését állandóan egyformán akarják megtartani, igen ajánlatos a sokszöges kiducolás. Kevésbé jó a vasszerkezetű, szögletes, keretácsolás. Falazással és betonnal biztosított vágatszakaszok is sok bajt okoztak, nagyobb hegységnyomások érvényesülésénél, amiért is ily esetekben igen jó ha a falsorok, vagy a beton-rétegek közé, különösen víztárókban, egy-két fatéglarétet építenek be. Erősített beton, vagy vaspillér-beton, a nyomás alatt álló vágatok biztosítására, teljesen alkalmatlan. Csak oly *fejtőmódszerek* ajánlhatók nyomás alatt álló szénvekvetek lemivelésére, melyeknél a fejtésre való előkészítést a lefejtés maga, nyomon követi. Nagy fontossággal bír ilyenkor a vágat- és a fejtőmagosság is. Igen vastag fekveteknek a lefejtése tárcsákban történjék. Ahol a fejtésre előkészítő vágatokat érintetlen mezőn kell előrehajtani, vágatot-védőpillérek meghagyása nélkül alig lehet boldogulni. Az ilyen védőpillérek 1—1,5 m. mélységig fából vagy tiszta meddő kőzetből és mindig a vágat mindkét oldalán építendő. Az ilyen vágatpillérek siklók mentében, régi fejtővágatokban és földalatti ventilátor-kamarákban is ajánlatosak. A menyezetet itt rendszerint erős ajtókeretácsolattal, vassín-tetőgerendákkal és gyámgerendákkal védik a nyomó-hatások ellen. Keresztvágásokban a jelentkező nagyobb nyomásnak az okát, valamely fekvetnek a közelségében kell keresni. Ennek a lefejtése, a nyomásnak a hatását többnyire csökkenti. Laposan dőlő fekvetknél a fejtésmezőt ter-

mészetenes tágasabbra kell megszabni, mint oly telepeken, amelyeknek dölése meredek. Nyomás alatt álló aknaszakaszok feszülésének a csökkentésére legujabban akként járnak el, hogy a szenet, a veszélyeztetett aknarészen köröskörül sávonként kivágják, az ez által keletkezett üreget pedig iszapoló homoktömedékeléssel, azonnal tömötten berakják. Természetes, hogy ez eljárás gyakran az akna, különösen megtámadott oldalának, a sülyedését is okozhatja. (Glückauf. 1909. 27. és 28. sz.)

Szemle.

Bányamívelés.

Bányatüzek elfolytása s leküzdése kéndiokszid segítségével.

A bányatüzek szén-savval való elfojtásának eljárás-módjait ismereteseznek tétélezhetjük fel. Miután e módszer azonban igen sok hátrányos oldallal is bír, a »Mines and Minerals« kéndiokszidnak a használását javasolja, mert előállítása könnyebb mint a szénsavnak az előállítása s mert nagy specifikus súlyánál fogva a bányatüzekbe való bevezetése sem okoz különösebb nehézségeket. A kéndiokszidnak a további előnye, jellegzetes szaga, mely a munkásokat, jelenlétére figyelmezteti. A kéndiokszidnak a széndiokszidhoz hasonló alacsonyabb okszidjai sem képződnek, ami tekintettel a szénéleg rendkívüli veszedelmes voltára, szintén igen nagy előnynek bizonyul. A széndiokszidnak jellegzetes szaga végre még a tűzgátakban előálló repedéseknek a feltalálását is megkönnyíti. *Br.* (32.)

— **Tűzgátak, homokzsákokból.** Bányatüzek elgátolására homokzsákokat kísérletképpen alkalmaztak a Biskupitz melletti Hedwigs-Wunsch bányában. A szerzett tapasztalások szerint a homokzsák-gátak igen jól használhatók váratok gyors és ideiglenes elzárására. A zsákokat háromnegyedrészig töltik meg homokkal. A legjobbak erre a célra a czément-zsákok. A gáttá öszszerakott homokzsákok közeit, homokkal töltik ki. Négy, három-három emberből álló szállítócsapat; egy, négy emberből álló építőcsapat s egy, három emberből álló töltőcsapat a 2·80 × 2·70 m-es gátat, amely a homok-halomtól 220 m. távolságban feküdt, két óra leforgása alatt elkészítette. Gátépítésre 320 zsák homokot használtak fel. A gáton a próbaképpen fejlesztett füst, nem hatolt keresztül. Sűrűgős esetekben, megfelelő homok- és zsák-készleteket feltételezve, a gát, másfél esetleg egy óra alatt is elkészülhet. (Zft. f. d. B. H. u. Sw. i. Pr. St. 1909. 57. köt. 1. füz.) *Opitz. Ig.* (21.)

Köszén- és érczelőkészítés.

A szénhalmok önmagától való meggyuladása.

Threlfall, a Society of Chemical Industry, Birmingham-ban tartott

egyik ülésén előadást tartván e témáról, kimutatta, hogy a szén önmagában való meggyulladására és a szénhalmok magossága s tömege között okozatos összefüggés van. Alacsony halmokban a szén hőmérséklete, bizonyos fokig emelkedő, rövid ideig állandó marad, utóbb azonban lejjebb száll és végül normális lesz. Az Australian Gaslight Company, Sidneyben, ide vonatkozólag kísérleteket is végezett. Egyenlő minőségű szénből két halmot raktak össze; az egyik halomnak a magossága 14 (angol) láb, a másik halom magossága 20 (angol) láb volt. Míg a 14 láb magas halom, ugyan kissé felmelegedett, de meg nem gyuladt, addig a 20 láb magas halom hamarosan igen meleg lett és több helyen tüzet is fogott. *Bk.* (24.)

Fémkohászat. | **Kénérczek olvasztása.** Johansson J. A. (Sörkjosen) 1908. évi febr. 17-én 19167. sz. a. kiadott (norvég) szabadalma szerint az érczet, elegendő mennyiségben szénnel összekeverve, különösen e célra rendelt alkalmas kemenczében, levegőnek befújtatása közben megömlesztik. A megömlött terméket a kemenczének alján, folytonosan lehúzzák. Az eljárás igen kevés tüzelőanyagot fogyaszt. A termék továbbá dúsabb mint az, amelyet az u. n. piritolvasztásból kapni lehet. Igen előnyös oldala az eljárásnak, hogy a legkülönbözőbb kéntartalommal bíró érczek hasznosítását lehetővé teszi. *Cr.* (110.) — **Rézsulfátnak, fémes rézből való előállítása** az 1908. évi ápril hó 21-én 399413. sz. a. kelt francia szabadalom szerint úgy történik, hogy a fémrézre, forró nyomott levegőt és vele együtt hígított kénsavat, vagy kénessavat fújtanak. *Cr.* (965—976.)

Gépészet. | **Erőátvitel, aczélszallagokkal.** Az aczélszallagnak úgy a gyakorlat szempontjából mint gazdasági tekintetektől is igen sok előnye van a szíjak és a kötelek fölött. Az aczélszallag mindenekelőtt sokkal keskenyebb lehet mint a tranzmiszió-szíz; nagyobb hajtószerkezeteknél néha a szíjnak ötödresz szélessége is elegendő aczélszallag alkalmazása esetén. Evvel azonban a szíjtárcsák súlya és szélesség-mérete s így ezek beszerzés-költsége is csökken. Az aczélszallagoknak további előnyös oldaluk, hogy átviteli képességük még a legminimálisabb göröndtávolságoknál, amelyek, nem túlságos átvitelviszonylatokban, a tárcsák majdnem közvetlen érintkezésének a határáig is elmehetnek, teljesen érvényesül. Ezt, különösen ott kell sokra becsülni, ahol a tranzmisziók alkalmas módon való szerelését, a helyiségek szűk méretei nehezítik meg. A gyakorlatban működő szakemberek igen jól tudják, hogy az átviteli kötelek és szíjak utána-feszítése mily sok bajjal jár; — ez az aczélszallagoknál elmarad. A szakszerű módon felrakott aczélszallag, feszülését, még kisebb hőmérsékletváltozások esetén is változatlanul megtartja. A parafaborítással ellá-

tandó tárcsákra, az aczélszallagot, feszítő-készülék alkalmazásba vétele nélkül igen könnyen fel lehet rakni, — a szallagvégeket, külön e célra konstruált zárral egymással összekötik, — az összekötött szallagot a tárcsára forgatva, oldalról egyszerűen rácsavarják. Az erőátvitel ideálisnak mondható, miután az erőnek csak 0.5% -a megy veszendőbe. A csúszásból eredő veszteség, amely szíjaknál átlag 2% körül van, az aczélszallagnál legfeljebb 0.15% . Az aczélszalag-üzem különösen gyorsjáratú gépeknél alkalmazható sikeres módon; — a zavar nélkül elérhető sebesség a 100 fordulatot is elérheti másodpercenként úgy, hogy igen gyorsan járó gépek, mint pl. gőzturbinák is, az aczélszalag-átvitellel más gépekkel közvetlenül kapcsolhatók lesznek. (Dr. R. Kali. 1909 15. sz.) *Bk.* (24.)

Építészet.

Hidraulikus kötőszereknek, rostszalakkal való keverése *Hloch* Fr. (Mähr. Schönberg) szabadalmazott keverőjével igen egyenletesen és könnyen történhet meg. A keverésre kerülő anyagokat *Hloch*, csigacsavaros nyomószerkezettel, valamely szilárdan ágyazott rácson szoritja keresztül. A rács mögött verőszárnyak forognak, amelyek a rostszalakat, a keverés munkája közben meglazítják és hosszanti rostokká szétbontják úgy, hogy a hidraulikus kötőanyagban egyenletesen szétoszlanak a nélkül, hogy e mellett szétvágatnának, vagy elporlasztva lennének. *Pk.* (41.)

Műhelygyakorlat.

A tranzmisszió-kötelek feltevése. Ismeretes dolog, hogy a tranzmisszió-köteleknek a felrakása nagy nehézséggel járó s igen veszedelmes munka. *Schultz E.* idevonatkozólag a következő nagyon elfogadható szabályt adja: A tranzmisszió-kötelek felrakásával megbízott munkás biztos helyen álljon. A tranzmissziót vagy az erőgépet e mellett kézi-erővel, vagy erre a célra rendelt mekhanikai szerkezettel lassan előre kell forgatni. Gőzgépeken, a munka tartama alatt a hengerek lebecsátó csapjait nyitva kell tartani. Gondoskodni kell arról, hogy a tranzmissziónál és az erőgépnél munkában álló emberek egymással biztosan és gyorsan értekezessenek. (A «Sozialtechnik» VIII. éf. 16. füz. nyomán). *Bk.* (24.)

Tekhnológia.

Weiss Manfréd új szabadalma. A Weiss Manfréd-féle fémárúgyár »Weiss-bronz« néven új ötvényt szabadalmaztatott, amely szívósság, savellenállás és rugalmaság tekintetében állítólag felülmulja az aczél-bronzot. *Pn.* (268.)

Közgazdaság.

Közgazdasági hírek. | **Magyarország vasérczkészletei.**
 Az 1910. év nyarán Stockholmban tartandó XI. nemzetközi geologiai kongresszus a világ vasérczkészletének a megállapításával fog foglalkozni. A kérdés megvitatása céljából a földkerekség minden állama be fogja küldeni Stockholmba az országaikban várható vasérczek becslését. A Magyarország vasérczkészletéről szóló munkát *Dr. Lóczy Lajos* egyetemi tanár, a földtani intézet igazgatója, már el is küldötte Stockholmba, ahol azt a kongresszus előkészítő bizottsága német, francia és angol nyelven fogja kiadni. A számos bányatérképpel és geologiai vázlattal illusztrált terjedelmes munkát a m. kir. földtani intézet megbízásából *Dr. Papp Károly* osztálygeológus írta *Bene Géza* bányamérnök, aninai bányászati főfelügyelő segítségével. A munka a következő érdekes adatokat közli: Az ország jelenlegi vasércztermelését tekintve, kitűnik, hogy a hét vasipari kerületben a szepesgömöri Érczhegység van az első helyen, a menyinyiben ez a vasipari kerület a múlt évben 1215500 tonna vasérczet produkált. Másodsorban következik a Hunyadi vaskőtelep, amely 10 négyszögkilométernyi területén 262000 tonna vasérczet és harmadsorban a krassószörényi Vaskő-hegység, amely hat négyszögkilométernyi bányatelkeiből 160000 tonna vasérczet termelt. A többi négy vasipari kerület csekély mennyiségű vasérczetet produkált. A magyar birodalom összeszéve a múlt évben 1666000 tonna vasérczetet termelt 11439304 korona értékben. Ebből részint nyers állapotban, részint pörköelve 622518 tonnát 4138646 K értékben külföldre vittek. A honmaradt 1043502 tonna vasérczből hazai olvasztóink és gyáraink 440236 tonna nyersvasat és vasöntvényt állították elő 36329178 K értékben. Tekintve, hogy a magyar birodalomban évenként termelt 1666000 tonna vasérczből, jelenleg mintegy 622000 tonnát külföldre visznek s ha fölteszszük hogy a jövőben az érczkivitel megszüntetése után, hazánk vasérczszükséglete nem emelkedik magasabbra, mint a jelenlegi összes termelés, úgy a 144 millió tonnán felül remélhető vasérczkészlet hazánk vasérczszükségletét 86 évre biztosítja. *Us. (270)* — **Világtröszt a réztermelés terén.** A gazdasági konjunkturák változásai, amelyek a nyersanyagok áralakulásaira rendkívüli befolyást gyakorolnak, legjobban visszatükröződnek a rézárak hullámzásában. Két évvel ezelőtt mikor még javában érezhetők voltak a magas konjunkturák a világpiacdon, a rézárak már erősen csökkenőben voltak, amelyek mintegy előhírnökei voltak a hirtelen beállott depresszióknak. Mikor pedig ez év második felében lassanként jobbra fordult az amerikai üzemek üzletmenete,

már javában emelkedtek a réz árai. Ezen áremelkedés természetesen nem maradt hatás nélkül az amerikai rézművekre, melyek az áremelkedéseknek a hatása alatt nagyban hozzáfogtak a termelésnek a megnagyobbításához. A megnövekedett termeléssel együtt erősebb lett a kínálat a rézpiacdon és most az amerikai rézművek ismét közelednek a túltermelés következtében az alacsonyabb áralakulásokhoz. Ezek az események arra indították a Morgan-csoportot, hogy réztröszt megalapításával foglalkozzék, amely első sorban az amerikai réztermelést ellenőrizhetné s ezáltal bizonyos befolyást gyakorolna a világpiacdon a rézárak alakulására. Ez a kísérlet bármilyen merészen is hangzik, nem új keletű, már többször volt tervbe véve, de mindannyiszor meghiúsult a két legnagyobb amerikai rézbányatársaság egymás között folytatott erős versenye miatt. Most azonban úgy a Londonba, mint pedig a Berlinbe érkezett jelentések egybehangzóan azt hirdetik, hogy ezúttal komoly lépéseket tettek a réztermelők a tervbe vett megegyezés létrehozása tárgyában. A réztermelők megegyezése első sorban arra irányulna, hogy a réztermelést egy időre, legalább is addig, amíg az erős kínálat megszűnik a rézpiacdon, korlátozzák. A végleges megegyezés azonban, tekintettel az egymással szemben álló két amerikai csoport állásfoglalása miatt meglehetősen valószínűtlen, mert előbb igen éles személyi ellentéteket kellene kiegyentíteni. A két amerikai legjelentékenyebb rézbányavállalat, az Amalgamated Copper Company és a Guggenheim-csoport mostani közeledése Morgan fáradozásainak az eredménye. Ha Morgannak sikerül e két csoportot egy vezetőség alatt egyesíteni, akkor a rézfogyasztás az egész világon könnyen volna ellenőrizhető s ezzel sokkal inkább meg lehetne valósítani a rézárak nagyobb állandóságát. Az amerikai réztermelő vállalatok egyesülése a nagyobb európai rézbányatársaságokat is arra készítette, hogy az amerikaiak tömörüléséhez ők is csatlakozzanak, mert ellenkező esetben az olcsóbban termelő nagy amerikai művek versenye az európai vállalatokat nagyon megkárosítaná. Az európai társaságok csatlakozásával megalakulna a réz-világ-tröszt, amelynek egyetlen előnyét az európaiak azáltal aknázhatnák ki javukra, hogy az európai fogyasztó-piacot a maguk részére biztosíthatnák s így elkerülhetnék az amerikai rézművek versenyt. Most már csak az a kérdés, hogy a termelés megszorításához, amely egyik főfeltétele a réz-tröszt létrejöttének, hozzájárulnak e az amerikai művek, amelyek eddig éppen azáltal fokozhatták versenyképességüket, hogy termelésüket, minél jobban kiterjesztették. *Mn.* (46.) — **Német-török petróleumipar r.-t.** cég alatt a Steana Romana és a Deutsche Petroleum A.-G. új részvénytársaságot alapítottak, mely gyármányaikat Kisásziában fogja árusítani. *Mk.* (46.) — **A vaskartel végrehajtó-bizottsága** november 11-én Bécsben ülést tartott, amelyen elhatározták, hogy az eddigi bázisárakat

fenntartják ugyan, de új relációs táblákat dolgoztatnak ki, amelyekben a január 1-ével életbe lépő fuvar-változásokat tekintetbe veszik. Együttal azt is elhatározták, hogy kereskedőktől a jövő év első negyedére, nagyobb vasfogyasztóktól pedig az első félévre szóló kötések elfogadnak. A Freistadt felé gravitáló relációkban az új, drágább fuvartételeket nem veszik figyelembe. *Mk.* (46.) — **A petróleumtröszt eladási központja.** Londonból jelentik, hogy ott a Standard Nil, a Rothschild érdekeltség és a Petróleum Schell Combinatton tárgyalásokat folytatnak, hogy Európában egy közös petróleum eladási szervezetet létesítsenek. Az új szervezet vezetését az Asiatic Petroleum Comp.-ra akarják bízni. *Pn.* (268.)

Közgyűlések.

A Kazinczi Kőszénbánya R.-T. 1909. évi nov. hó 29-én déli 12 órakor Budapesten, V. ker. Váci körut 16. sz. alatti hivatalos helyiségeiben *rendkívüli közgyűlést* tart, amelynek tárgysorozata a következő: 1. Az 1897. évi nov. hó 13 ik napján hozott alaptőke-felemelésről szóló közgyűlési határozat hatályon kívül helyezése; 2. az alaptőkének 750000 koronára leszállítása a részvények névértékének huszonöt százalékkal való leszállítása, illetve lebélyegzése által; 3. Az ekként 750000 koronára csökkenő alaptőkének 1000500 koronára emelése 1670 darab 150 K névértékű bemutatóra szóló részvény kibocsátása által; 4. Az alapszabályok 6. §-ának az előbbi indítványok tárgyában hozandó határozatoknak megfelelő módosítása. Ama részvényesek, akik a közgyűlésen részt venni kívánnak, tartoznak részvényeiket a még le nem járt szelvényekkel együtt 8 nappal a közgyűlés megtartására kitűzött határnap előtt a társaság budapesti hivatalos helyiségében letenni. *Bp. Kzl.* (260.)

Mérlegek.

A Magyar vagon- és gépgyár r.-t. (Győr) az 1908/9. üzleti évben ugyan 651.885 K tiszta nyereséggel dolgozott, ami 4 millió K alaptőke 16.29%-os kamatozása, de ebből a november 6-án tartott közgyűlés határozatához képest ismét nem fizetnek osztalékot, hanem a tartalékalapot 32.594 K-val dotálják, a múlt évi 574.000 K veszteséget törlesztik és 45.199 K-t új számlára visznek át. A társaság az üzleti évben eddig legnagyobb forgalmát, 15.137.198 K-t ért el. A közgyűlés az igazgatóság új tagjává Molnár Viktor főrendiházi tagot választotta meg és tudomásul vette, hogy a társaság a sodronykötél-üzlettel felhagy. *Mk.* (46.)

Piaczi hírek.

VASPIACZ. A vaspiacson a múlt héten éppen semmi sem történt. Az üzletmenet még mindig gyenge, a megrendelések gyéren érkeznek és a forgalom csekély. A hangulatot ugyan nem lehet épen barátságtalannak mondani, de a fogyasztás igen csekély és e miatt nem tud a forgalom megélni. Ebben része van az abnormis időjárásnak is, mely az őszi üzlet kifejlődését megakasztja és a téli cikkek forgalmát majdnem semmivé teszi. A rúdvas, különösen a betonvas kelendősége valamelyest javult, mert a téglahiány miatt ismét nagyobb mértékben alkalmazzák a vasbétont, de azért a vasgerendák fogyasztása is állandóan emelkedik. *Mk.* (46.) — **KÖSZÉNPIACZ.** A kőszénpiacson az üzletmenet sem jónak,

sem roszzsnak határozottan nem mondható. A szobafűtésre szolgáló kőszén fogyasztása az enyhe időjárás miatt nagyon csekély. Ennek folytán a bányák ezt az anyagot simán szállítják és a szükséglet ellátása körül legalább egyelőre nehézségek nem mutatkoznak; sőt valószínűleg később is könnyű lesz a lebonyolítás, mert mindenhol elegendő készletek vannak. Az ipari célokra szolgáló szükséglet normális keretek között mozog. A megrendelések eléggé rendszeresen érkeznek be, ámbar a fogyasztás inkább gyenge. A roszzs termés miatt és a gabonapiacson uralkodó viszonyok következtében a vidéki malmok gyengébben dolgoznak és ehhez képest a normálisnál kevesebb szenet fogyasztanak. Ellenben a budapesti téglagyárak megnövekedett termelésük folytán újabb időben jobb szénfogyasztók; hasonló tendencia mutatkozik az e szakmabeli vidéki vállalatoknál is, de ott még nem öltött a konzum felendülése olyan arányokat, mint a fővárosban. A gépgyárak, vasművek, tüzet-álló anyagokat készítő vállalatok szénben való-szükséglete rendes, míg más nagy szénfogyasztók a nálunk észlelhető ipari pangás hatása alatt a bevásárlásnál tartzkodóan viselkednek. A szénfogyasztást hátrányosan befolyásolja a törvényhozás magatartása és most már hónapok óta stagnáló tevékenysége is. De azért, még mindig igen nagy mennyiségek érkeznek hozzánk úgy Sziléziából, mint Poroszországból; ellenben az angol szén importja már huzamosabb ideje majdnem egészen megszűnt. Az árak a normális színvonalon állanak ámbar észlelhető, hogy a szükséglet csekélysége folytán és az éles verseny nyomása alatt különösen némely bányavidékek termékei valamivel olcsóbbak lettek, sőt némely bányavállalat azon panaszkodik, hogy a mai árak mellett nem találja meg a számadását. Ha a fogyasztás viszonyaiban addig változás nem áll be, valószínű, hogy a kőszén árai a tavasszal némileg emelkedni fognak. A szén elszállításánál a termelő vidékekről a fogyasztási helyekre eddig direkt közlekedési akadályok nem mutatkoztak ugyan, kivéve a kassa-oderbergi vasút vonalain október utolsó harmadában, de a vagonhiány ezért erősen érezhető és azért a szállítások lebonyolítása nehézkes. Baj az is, hogy legtöbb állomás szűk, hiányoznak a szükséges kitérők és második vágányok, aminek folytán a Máv. vonalain gyakori a torlódás és a szénküldemények gyakran nagyon hosszú ideig vannak úton, aminek folytán sűrű a reklamáció. *Mk.* (46.)

Hírek.

Személyi hírek.

KITÜNTETÉS. A király **Dr. Schwartz Ottó** kir. főbányatanácsosnak, a selmeczbányai bányászati és erdészeti főiskola rendes tanárának, saját kérelmére történt nyugalomba-helyezése alkalmából a bányászati és erdészeti szakoktatás, valamint a közügyek terén szerzett érdemei elismerésül a ministeri tanácsosi címet díjmentesen adományozta. *Pn.* (274.) — **KINEVEZÉSEK.** A pénzügyministerium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök, **Haurik Károly** és **Hegedüs Zoltán** okleveles fémkohómérnökök, ideiglenes minőségű bányagyakornokokat, az állami szolgálatban véglegesítette. *Bp. Kzl.* (261.) — **HALÁLOZÁSOK.** **Pick Lajos** az «Ész» k. magyarországi Egyesített Kőszénbánya- és Iparvállalat R.-T.» nyugalmazott igazgatója, nov. 11-én, életének 88-ik évében Budapesten meghalt. *Us.* (268.) — **Güll Vilmos** a m. kir. földtani intézet első osztályú geolo-

gusa nov. 16-án éjjel, 33 éves korában, szívszélhűdés következtében, Budapesten elhunyt. *Us.* (271.)

Híradások. | **Súlyos zavarok Sopron város köszénbányájában,** czim alatt a különböző napilapok szenzációs híreket s ezekhez a hírekhez megfelelő kommentárt fűznek. Ilyen pl. a következő is: «Sopron városának Brennberg község határában nagy kiterjedésű köszénbányája van, amelyet művelés végett a Brennbergi Köszénbánya Részvénytársaságnak adott bérbe. Eleinte gazdaságosnak és hasznosnak mutatkozott a városra ez az üzlet. A bányatársaság köteles volt Sopron város fogyasztói részére évenként 150000 metermázsa szenet szállítani. A szállítás simán is ment, amíg másfél hónappal ezelőtt ki nem ütött a sztrájk, amely azóta megszakítás nélkül folyik. Az egész bányaüzem megakadt, a gépek, berendezések, tönkremennek. A város szakértője szerint a kár már eddig is túlhaladja a 100000 K-át s napról-napra fokozódik. Persze ezt a kárt a város viseli. A bérlő-vállalatot az elmaradt hasznon kívül, kár nem érte.» Utánna jártunk a dolognak és feltétlenül hiteles információink alapján, — amelyek a legujabb idevonatkozó s állítólag igen megbízható forrásból vett tudósítást is megczáfolják, — a következőket jelenthetjük: Október hó 1-én reggel az osztályozó munkásai azért, mert az igazgatóság az általuk követelt 8 órasi munkaidőt (10 órasi helyett) nem vezette be, sztrájkba léptek. Jóllehet az üzemvezetőség az osztályozó munkásait más külmunkásokkal pótolta és annak üzemét fennakadás nélkül folytatta és az őszes fejtményt feldolgozta, délben az őszes vájárok és csillérek csatlakoztak a sztrájkolókhöz, mely állapot a mai napig tart. Tény az is, hogy a Sopron várossal kötött szénszerződés értelmében a társulat köteles Sopron város fogyasztóinak 150000 q szenet eladni; továbbá, hogy a város szakértője a bánya bejárása alkalmával a sztrájk által okozott kárt hozzávetőleg 100000 K-ra becsülte; ez a kár azonban nem a tulajdonost, hanem a bérlő társulatot sújtja. Sopron városának a kárát legfőljebb 3000 K-ban lehet megállapítani. Ami pedig a gépek és berendezések tönkremenésével illeti az erre vonatkozó közlések minden alapot nélkülöznek, amennyiben ezek még jobb állapotban is vannak mint a sztrájk előtt, miután a rendelkezésre álló gépkezelők, gépészek, lakatosok és kovácsok (akik nem csatlakoztak a sztrájkhoz) azokat kijavították. *Lts.* — **A Magnezitipar és Bányászati R.-T. fejlesztése.** A Magnezitipar és Bányászati R.-T., amely a Leszámítolóbank vállalata, Beck-Marczell dr. elnöklésével Bécsben igazgatósági ülést tartott, amelyben elhatározták, hogy az Arzbachban levő üzemeit fejleszteni fogja s több új kohót épített. Az üzem fejlesztésével a társaság termelését megkétszerezheti. *Et.* (270.) — **Népszerű előadás a nagysármási gázkitörésről.** Jelentettük már, hogy Kolozs-

megyében, Nagysármás mellett, kutató-fúrás alkalmával ez év január hónapjában oly hatalmas gázforrást nyitottak meg, amelyhez hasonlót csak az amerikai nagy petróleum-telepeken ismernek. A gázforrás 30000 lóerőnek megfelelő energiát képes szolgáltatni. E ritka természeti tüneményt és gazdasági jelentőségét ismertette *Pfeifer Ignác* műegyetemi rendkívüli tanár szerdán, nov. 17-én, 6 órakor a Magyar Mérnök- és Építész-Egyesületben, a földgázok és azok értékesítése című, népszerű előadása keretében. *Us.* (272.) — **A Gyertyánligeti vasgyár kibővítése.** A Gyertyánligeti vasgyárat, amely *Bratmann József* bécsi tőkepénzes tulajdonát képezi, legujabban jelentékenyen kibővítették és új felszerelésekkel ellátták úgy, hogy teljesítő-képessége jelentékenyen fokozódott. *Mr.* (29.)

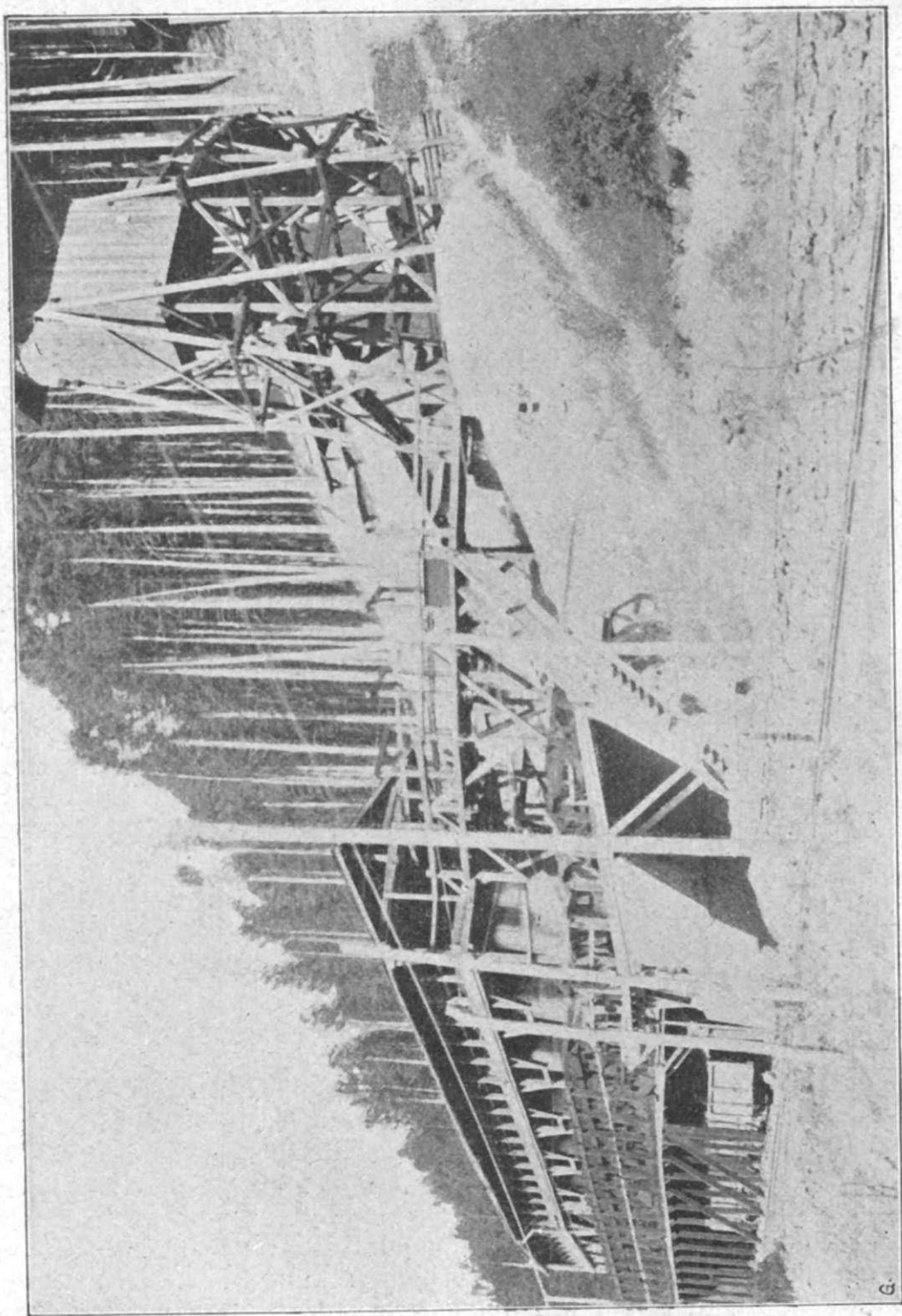
Bányászegyesületek. | **Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Borsód-**

Gömöri Osztálya, f. hó 20-án *Rozsnyón* rendkívüli gyűlést tart, a melynek keretében, *Branszky Vendel* kir. bányatanácsos-főfelügyelőnek és egyúttal érdemekben dús elnökének, valamint *Hermann Sándornak*, a csetneki Concordia bányagondnokának, az osztály fáradhatatlan pénztárosának betöltött negyvenéves szolgálati idejét Rozsnyó város társadalmának bevonásával jubilálta. A közgyűlést, az úri kaszinóban ünnepi lakoma követte. *Rh.* (46.) — Ugyanezen egyesület **Selmecz-bánya-Bélabánya-vidéki osztálya** f. hó 20-án szombaton a főiskola építéstani termében osztályülést tartott a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki bejelentések. 3. A központ átiratainak tárgyalása. 4. A Cséti-szobor ügye. 5. Netaláni indítványok. 6. *Dr. Vitális István* felolvasása «A balatoni kecskekörmökről.» Este társas özszejövetel volt a Bogya-féle helyiségben. *Lts.* — **A Magyar Bányász- és Kohász Altisztek Országos Egyesülete Iglóvidéki osztálya** *Méga Samu* elnöklete alatt, *Bindt* bányatelepen (Képet lásd a 156. oldalon.) okt. hó 24-én igen látogatott ülést tartott, amelyen főleg belső ügyeket intézett el s határozatot hozott, hogy a Szepesvármegyebeli szaktársakat az egyesületbe való belépésre felszólítja. A mozgalom élére, az osztály kitünő elnöke állott. *Lts.*

Bányahatósági ügyek. | **A nagybányai m. kir. bányakapitányság, 1909. évi október**

hó 27-én 5249. sz. a., a következő hirdetést tette közzé a Budapesti Közlöny f. évi 260. sz.-ában: Minthogy a *Leppen Szt. Mihály bányatársulat* a f. évi 4512, illetve 4925 sz. a. kiadott ama meghagyásnak, hogy társulati igazgatót válasszon, bányatelkeit vegye üzembe és az üzem elhanyagolása miatt kirótt 10 K pénzbírságot fizesse be a kiszabott határidő alatt, de sőt a mai napig sem tett eleget, ennél fogva az előbb jelzett felhívás értelmében a társulat tulajdonát képező *Leppen Szt. Mihály bányateleknek*, mint tényleg elhagyott bányajogosítmánynak elvonását, a bányamegyei alapszabályok 9. §-a értelmében, ezennel határozatilag kimondja a kir. bányakapitányság azzal, hogy a bányatelek és tartozékainak kitörlése tárgyában a további intézkedést jelen határozat jogerőre emelkedése után fogja megtenni.

Főiskolai körökből. | A selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola első éves hallgatói Vadas Jenő rektor védnöksége alatt 1909. évi december hó

Érczpörkölő-telep Bindtbányán.
(Igló könyvéből.)

11-én a városi vigadó őszeses termeiben *Balek-Bált* rendeznek, melyre a meghívókat már szétküldötték. Kezdeté este kilencz órakor. Karzati ülőhely személyenként 2 K. *Lts.*

Társadalmi hírek. | **Gimnázium Vajdahunyadon.** A Vajdahunyadon létesítendő gimnázium érdekében *Wilhelmb Ede* az előkészítő bizottság elnöke e hó 9-én este 6 órakor értekezletre hívta össze a város polgárságát a vasgyári vendéglő helyiségébe. A szép számban megjelentek előtt *Wilhelmb Ede* elnök, majd *Bernolák Béla*, — ki tulajdonképpen az egész ügynek mozgató lelke, — előadta azokat a módozatokat, amelyeket szerinte, a gimnázium létesítésének érdekében követni kell. Egy gimnáziumot fenntartó, illetve támogató együletet óhajtana alakítani. Többek hozzájárulása után az értekezlet abban állapodott meg, hogy a városi képviselő testülethez fordul az eszme támogatása végett. A gimnázium ügye igen jó kezekben van s várható, hogy már a jövő évben megkezdí áldásos működését. *Vh.* (46.)

Vegyes hírek. | **A BÉlapátfalvai Portland-Czémentgyár R.-T.** igazgatósági tagjai és czégjegyzői: *Bér Gyula* és *Putnoky Mór.* A r.-t. üzlethelyisége: Budapest, V., Vaczi-körút 32. sz. *Közp. Ért.* (90.) — **A Kővárvidéki Kőszénbánya R.-T.** üzlethelyiségét Budapest, IV., Városház tér 3. sz. alá helyezte át. *Közp. Ért.* (90.)

Hírek a külföldről. | **Ausztrália a bányák államosítása ellen.** Uj-Dél-Wales törvényhozó testületében a miniszerelnökhöz azt az interpellációt intézték, valjon hajlandó e a kormány befolyását érvényesíteni, hogy a bányatulajdonosokat a bányamunkásokkal tartandó közös értekezletre rábírrja, vagy meg fogja-e kísérleni több szénbánya államosítását, hogy az általános inségen némileg segítsen. A miniszerelnök azt vála-zolta, hogy a közjó szempontjából a légrövidebb idő alatt fel kell venni a munkát. Nemcsak a munkaadók és munkások, hanem az ausztráliai ipar érdekében ebben az irányban fog tárgyalásba lépni a két féllél. Az értekezlet idejét a kormány fogja megállapítani. A bányák államosításának kérdése kívül esik a jelenlegi vitás kérdéseken. Az államosítás milliós kiadásokkal járna és a köznek nem nyujtana nagyobb biztonságot, mint a mostani állapot. *Us.* (273.)

Balesetek. | A Salgótarjáni Kőszénbánya R.-T. petrozsényi bányájánál a rakodón, *Jarik Juon* tyepi illetőségű 49 éves bányász, munkaközben két kőszénnel **megrakott kocsi ütközője közé** került és oly súlyos sérüléseket szenvedett, hogy rövid kinlódás után meghalt. — Lupényben, az Urikány-Zsilvöigyi Kőszénbánya R.-T. egyik bányájában egy munkás **földomlás** következtében súlyosan megsérült. A mentés a baleset észrevételével azonnal megindult; a sérülés azonban igen súlyos természetű, menyenyiben a mellkas, a lábak és karok erős zuzódásán kívül még belső vérzést is konstatált az orvosi vizsgálat. Az elszerecsétlenülült a bányakórházban haldoklik. *Hv.* (46.) — Cherryből (Illionis) híre érkezik, hogy a St. Paul Coal Company bányájában nov. 15-én **bányagázrobbanás** történt. A bánya lángokban áll. A mentőkísérletek sikerteleneknek bizonyultak. A bejáratokat elzárták. Az elpusztélt bányászok száma: kétszázötven. *Us.* (271.) -- Nov. hó 16-án újabb hírek érkeztek, amelyek a katasztrófa borzalmasságát igazolják. A táróbejáratot, amelyet elzártak, hogy a bányában dühöngő tüzet elfojtsák, ismét felnyitották. A mentő csapatok háromszor leszálltak, anélkül azonban, hogy az áldozatokat megtalálták volna. A megnyitott bányában a tűz újból lángra kapott.

A bejárásokat újból el kellett zárni. Nincsen arra többé remény, hogy a bányába beszorult munkásokat kimenteni lehessen. *Négyszázhetvennyolcz* bányamunkás lett a bányában pusztító tűznek az áldozata. A katasztrófát, **szénpornak a felrobbanása** okozta, mely az egész bányát egyszerre lángba borította. Közvetlenül a robbanás után felhúztak az aknából huszonnégy munkást, akiknek bajuk nem lett. Tizenketten e derék emberek közül újra leszállottak az aknába, hogy veszedelemben forgó bajtársaikat a tűzhaláltól megmentésük; de alig, hogy leérkeztek az akna zompjára, a toroknál állók azonnal jelet kaptak, hogy a kast huzzák fel. A mint a kas a felszínre felérkezett, tizenkét teljesen megégett hullát hozott magával. Ezután minden további mentő-kísérlettel felhagytak. A kihozott áldozatokat azonnal eltemették. *Us.* (272.) — A szerencsétlenül járt bányamunkások hozzátartozóinak kérésére a bányagazgatóság megengedte, hogy a bányát még egyszer kinyissák s a mentőmunkások leszálljanak esetleg még élő társaik keresése végett. Önkéntes munkások jelentkeztek erre a célra s lebecsátkoztak 300 m. mélységig, de megállapították, hogy ott nem volt egyetlen élő, vagy holt bányamunkás sem. További mentőkísérletekről le kellett mondani, mert kilátás nem mutatkozott arra, hogy veszedelmes vállalkozásuk eredményes lehetne. Azt hiszik, hogy a szerencsétlenül járt munkások az aknából legtávolabb eső vágatokba menekültek. *A bánya még ég* s egyelőre nincsen arra kilátás, hogy a tüzet elolthassák, A hátramaradt árvák száma ezernél több. *Bp.* (273.) — Az almásdi rézércbányában **közetomlás** folytán egy bányamunkás elpusztult. Azt mondják, hogy a több metermázsa súlyú közettömeg érczes volt. *Us.* (273.)

Közlekedés.

A magyarláposi vasút közigazgatási bejárását, közbejött akadályok miatt nov. 29. és következő napjaira halasztották. *Nv.* (46.) — Az »Una« boszniai szénbánya r.-t., a Ljesljani község mellett fekvő szénbányák és Doberlin vasúti állomás között hét kilométer hosszú drótkötél pályát épít. *Us.* (271.)

Szakoktatás.

Berlinben, a kereskedelmi akadémián mint azt már tavaly is jelentettük *bányamíveléstan*i előadásokat tartottak. Az érdeklődés jele, hogy a kurzust 84-en látogatták. Az új tanításévben újból megnyitották a tanfolyamot; előadó megint *Pernecker F.* bányaiskolai tanár. Az előadásokat minden csütörtökön este 7 és 8 óra között fogják megtartani. A szorgalmi idő november 11-én kezdődik; lezárását ápril. végére tervezik. A «Bányamívelés enciklopédiájá»-ból tartandó előadás-sorozathoz, ez év folyamán még a bányászati számvitelt tárgyzó előadások és gyakorlatok fognak csatlakozni, melyek megtartására *Kammermayer* tanárt nyerték meg. A bányaszámvitelből az előadásokat minden csütörtökön este 8 és 9 óra között fogják megtartani. Külön kurzust nyit *Müller* tanár is, aki a gyakorlati geológiából és a mélyfúrásról fog hetenként egyszer előadni. A kurzus taksája 10 K, az egyes előadás-tárgyak külön beiratási díja, tárgyanként 5—5 K. A jelentkezés határideje: november 11., amelyet írásban kell a kereskedelmi akadémia titkári hivatalához benyújtani. *Mr.* (29.)

Irodalom.

Megjelent könyvek. | **Grundriss über Aufschluss, Ausrichtung, Vorrichtung und Abbau von Lagerstätten** v. Ludwig *Kirschner* o. ö. Professor an d. k. k. Montanistischen Hochschule in Příbram. 186. S. 168. Abb. u. 31. Tab. Wien. 1909. Fr. Deuticke. Preis 15 Mark. (A telepek feltárása, nyomozása, fejtésre való előkészítése és lefejtése. Irta *Kirschner* Lajos, a príbrami bányászati főiskola ny. r. tanára. 186. oldal, 168. szövegrajz, 31 tábla-melléklet. Wien. Deuticke Fr. Ára 16 K.)

Könyvismertetés. | **Der Steinkohlenbergbau und seine Gefahren**, o. G. F. Baum, Professor a. d. k. Bergakademie in Berlin. (*A kőszénbányászat és a vele járó veszedelmek.* Irta: Baum G. F. tanár a k. bányászakademián Berlinben.) 85. rajzzal. Stuttgart. E. H. Moritz kiadása. Baum tanár könyve a kőszén bányamíveléstanát a következő fejezetekre felosztva tárgyalja: 1. Általános. 2. A kőszénfekvetek település-viszonyai. 3. Valamely szénbányának a fejlődés-menete. 4. Munka a kőzetben. Termelő-munkálatok. 5. Szállítás. 6. Az üzem a külön. 7. Vízhuzás. Víztartás. 8. Szellőzés. 9. A bányák üde levegővel ellátása. 10. Mentés. A bányamíveléstanak e fejezeteit szerző 87. oldalon összefoglalva. rövidentartott kompendiumot nyújt a szakközönségnek mindazokról az új és legújabb vívmányokról, amelyek a szénbányászatra nézve ma aktuálisak. Rajzai jók, különösen érdekesek e rajzok közül azok, amelyek fényképfelvételek reprodukciói. Kezdő bányászoknak és mindama technikailag képzett laikusoknak, akik a szénbányászat iránt érdeklődnek igen ajánlható. *Lts.*

Lapszemle. | **A Bányászati és Kohászati Lapok** XLII. folyama II. kötetének 22. számának tartalma a következő: Tanulmány a Raapke-féle konverterben folytatott kisbeszemerezési üzembről: *Jónásch* Antaltól. A Bihar-hegység délnyugati lejtőjének ércztermőhelyei. *Dr. Papp* Károlytól. A rézejtés különlegességei: *Neuschwendtner* Ferencztől. Kérdések és megfigyelések a bányaszellőztetést illetőleg. *Zsigmondy* Árpádtól. A bányász pozíciója társadalmunkban. *Rákóczy* Samueltől. A bányászati szakvélemények kérdéséhez. *Oczvirk* Nándortól. Kötelező kaloria-egységek a szén és gáz kereskedelmi értékeléséről. Rövid közlemények (Új kitűző-rúdak geodéziai munkálatokhoz. Ónérczdúsítás és tisztítás az Elmore-féle eljárással. Régi öntöttvas-kályhatáblák Vaskőről. Új eljárások a kalibrálások kiszámítására. Aluminium, chrom és vas menynyileges meghatározása. Okszigénfejlesztőkészülék). Irodalom. (Anton Kisa: Das Glas im Alterthum. Tetőszék-táblázatok). Közgazdaság: A legutóbbi évek nikkeltermelése. Közgazdasági hírek. Egyesületi ügyek. Hivatalos rovat. *Lts.*

Különfélék.

A gyémánt próbája. Nagyon elterjedt az a nézet, hogy az a kő, mely az üveget karcolja, gyémánt. Ez a fölfogás azonban téves és onnan ered, hogy öszszetévesztik a metszés és a karcolás fogalmát. A gyémánt ugyanis már csekély nyomásra is bizonyos fokig átmetszi az üveg felső felületét úgy, hogy a metszés után kellő irányban alkalmazott ütésre, az üveglap, a metszés irányában szétválik. Más kövek, még a mesterségesen előállítottak is képesek az üveglapot karcolni, azonban az üveg a metszés helyén szét nem törhető. A gyakorlott szem ezenkívül azt is meglátja, hogy a csiszolt gyémánt síkjai nincsenek annyira kidolgozva, mint az utánzatoké. A nyers gyémánt csiszolásánál ugyanis arra törekednek, hogy a drágakőből, mely súly szerint nyer értékében, minél többet megtakarítsanak. Ezzel szemben az utánzatok gyönyörű pontossággal kidolgozott síkokat és éleket mutatnak, mert ezeknél az anyag megtakarítása semminő szerepet nem játszik. A gyémánt legközönségesebb próbaköve az egyszerű aranyműves rás-poly. A valódi gyémánt felületét ugyanis a rás-poly nem sérti meg míg az utánzatot feltétlenül megkarcolja. Másik egyszerű próbája a gyémántnak a vízcsepp-próba. Ha a gyémánt síkjára egy parányi vízcseppet teszünk és tüvel, vagy tollhegygyel mozgatni próbáljuk, a kővön a vízcsepp, feltéve, hogy előzőleg a gyémántot alaposan megtisztítottuk és teljesen megszáritottuk, megtartja gömbalakját. Az utánzaton ellenben a vízcsepp szétfolyik a felületen. Az utánzat felismerésének még a következők a módjai: Ha a gyémántot egy pohár vízbe bedobjuk, a kő tisztán látható lesz, t. i. fehér a színe, míg az utánzat színe öszszefolyik a víz színével és a hamis kő láthatatlanná válik. Ha fehér papirlapra parányi fekete pontot írunk és ezt a nagyító-üveg segítségével a gyémánton keresztül nézzük, a pont tisztán és világosan látható; míg, ha a pontot gyémántutánzaton át nézzük, a pont szabálytalan sugártörés folytán megtört alakban mutatkozik. A fluórsav, mely csak gummi-edényben tartható, mert minden más anyagot, porcellánt, üveget egyaránt megront, minden utánzatot fölbont, a valódi gyémántra azonban semmi hatással nincsen. Vegyünk egy darab posztót, amelyen vörös és fehér jelzés van, húzzuk át a megvizsgálandó követ lassan fölötte: ez esetben az utánzaton át az egyes színek könnyen megkülönböztethetők, míg a gyémántnál a színek egybefolynak. Ha a vizsgálatra szánt követ borakszból készített péppel befödjük s azután borszesz-lángon jól fölmelegítjük úgy az utánzat egy pohár vízbe dobva ezer darabra pattan szét, míg a gyémántra e tűzpróba semmi hatással nincs. *Bp. (218.)*

Műszaki és egyéb nyomtatványok.

(Az árak 100 ívenként értendők.)

I. Építési nyomtatványok.

Rsz. 103.	Előméret	K 3.—
» 94.	Költségvetés (építési) belív	„ 3.—
» 95.	„ „ külív	„ 3.—
» 199.	D) Munkabérek és anyagárak jegyzéke külív	„ 3.—
» 200.	Ugyanaz belív	„ 3.—
» 201.	E) Árelemzés (építési) belív	„ 3.—
» 202.	„ „ külív	„ 3.—
» 203.	Építési gazdálkodási kimutatás	„ 3.—
	Némethy, Építési tanácsadó, 2 kötetb.	K 20.—
	Sobó, Középitészet, 2 kötetben	, 32.—

II. Bányamérési nyomtatványok.

» 102.	A bányamérés tökéletes jegyzéke	K 3.—
» 174.	Háromszögoldalok számítása, 2 db egy íven	„ 5.—
» 175.	Kompasz mérés jegyzőkönyve	„ 3.—
» 176.	Szintezés jegyzőkönyve	„ 3.—
» 179.	Szögmérés a sorozati mérés mód szerint, 2 drb egy íven	, 5.—
» 188.	Egyszerű szögmérés	„ 5.—

III. Egyéb nyomtatványok.

» 178.	Bérczédula bányamunkások részére, 4 drb egy íven	„ 2.—
» 197.	Fizetési nyugta állami tisztviselők részére, 2 drb egy íven	„ 3.—

Mint oly töltőtollat, mely aránylag nem nagy ára mellett mégis minden igényt kielégít, igen ajánlhatjuk a

== „Red Dwarf“ töltőtollat. ==

Egyet se adtak vissza — tehát jó! Ára 7 korona.

: : : Kitűnő és tartós könyvkötészeti munkák hivatalok részére. : : :

Richter-, Riefler-, Gisy- és Kern-féle rajzeszközök eredeti gyári áron.

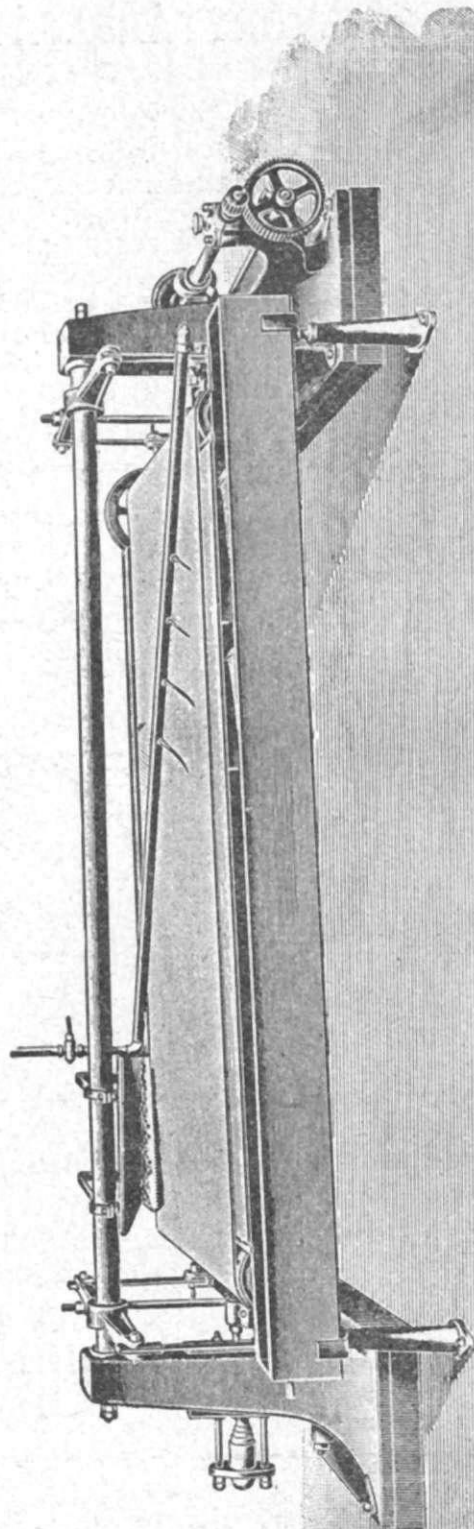
Minden nyelvű szakkönyvek beszerzése ered. bolti áron.

Joerges Ágost özv. és fia

könyv- és papírkereskedése, Könyvkiadóhivat és könyvnyomdája

Selmeczbányán.

Kachelmann Károly és fia gépgyára Vihnye

Érczelőkészítők. — **Zúzóberendezések.** — Legujabb szerkezetű aprítógépek, osztályozószták, mosódobok, ülepítőgépek, szab. **Bartsch-féle kör-lőkészérek,** szab. **Humbold-féle rázószérek.** — **Ponyvásszérek** stb. **Aknatornyok** és **aknaberendezések.** — Villamos és gőzhajtású **szállító-gépek.** — Dugattyús és centrifugal **bányaszivattyúk.**

